

Kadınların İsteğe Bağlı Sezaryen Konusundaki Görüşleri

Bülent ÇAKMAK^a, Seher ARSLAN, Mehmet Can NACAR

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, bölgemiz kadınlarının anne isteğine bağlı sezaryen hakkındaki görüşlerinin incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Çalışma, Kasım 2013 - Aralık 2013 tarihleri arasında bir üniversite hastanesine başvuran hasta ve yakınlarından araştırmaya katılmayı kabul eden 500 kadına yüz yüze görüşme tekniği ve anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Anket katılımcıların demografik özelliklerini, sezaryen hakkındaki tutum ve görüşleri değerlendiren "12" sorudan oluşmaktaydı.

Bulgular: Katılımcılara yöneltilen "Anne isteğine bağlı sezaryen yapılması hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna kadınların %69.6'sı "tıbbi zorunluluk durumunda yapılmalı" yanıtını verirken %22.8'i "anne isteğine bağlı yapılabilir" ve %7.6'sı "kararsızım" cevabını verdi. "Tıbbi zorunluluk olmayan durumda sezaryen ile doğumu tercih eder misiniz?" sorusuna katılımcıların yalnızca %11.4'ü "evet" yanıtını vermiş olup bunların sezaryen doğumu tercih etmelerinde en sık neden "vajinal doğumdan korkma" (%42.2) olarak saptandı. "Anne isteğine bağlı sezaryenin yasaklanması sizce doğru mudur?" sorusuna katılımcıların %53.2'si "evet" yanıtını verdi. Bu soruya doğum yapmamış olanların %37'si "hayır" cevabını verirken bu oran vajinal doğum yapanlarda ve sezaryen ile doğum yapanlarda sırasıyla %28.5 ve %23.9 olarak saptandı (p<0.001).

Sonuç: Katılımcıların büyük bir kısmı isteğe bağlı sezaryene olumsuz yönde baktıklarını belirtmekle birlikte; zorunluluk durumlarında sezaryen yapılabilmesi gerekliliğini bildirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sezaryen, Anne isteği, Doğum.

ABSTRACT

Opinions of Women About Cesarean Delivery on Maternal Request

Objective: The aim of this study was to determine the opinions of women about cesarean delivery on maternal request in our region.

Material and Method: This study was conducted between November 2013 - December 2013 among 500 patients and their relatives who admitted to a university hospital and agreed to participate into research, carried out via face to face interview techniques and questionnaire survey methods. Questionnaire was consisted of "12" question which evaluates demographic characteristics, attitudes and opinions about cesarean delivery on maternal request.

Results: When we asked the question "What do you think about cesarean delivery on maternal request?", most of participants (69.6%) answered as "It must be done in the case of medical necessity", 22.8% of participants answered "It may be done on maternal request" and 7.6% "unstable". To the question "In the absence of medical necessity, would you prefer delivery by cesarean section?" 11.4% of respondents answered as "yes", and the most common reason choosing cesarean delivery on maternal request was "vaginal birth fear" (42.2%). To the question "Do you think banning cesarean on mother request is true?" 53.2% of participants answered as "yes". To this question, 37% of women who have never had a delivery answered as "no" and this rate was determined 28.5% and 23.9% in the group who have at least one vaginal and cesarean delivery, respectively (p<0.001).

Conclusion: A large number of respondents reported that they look negatively for caesarean delivery on maternal request but positively in the case of medical necessity.

Key Words: Cesarean, Maternal request, Delivery.

Sezaryen doğum dünyada ve ülkemizde en sık yapılan majör cerrahi girişimlerden biridir. Sezaryen hızları ülkemizde yıllara göre giderek artmaktadır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2003 raporuna göre Türkiye'de araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde doğan bebeklerin %21'inin sezaryen ile dünyaya geldiğini göstermekte iken TNSA-2008'de %36.7 olduğu görülmektedir (1, 2). Ülkemizde bildirilen bu sezaryen oranları Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün "2000 Yılında Herkese Sağlık" hedefleri kapsamında önerilen % 15 oranından oldukça fazladır (3). Bu artışın sebepleri arasında; kadınların eskiye göre daha geç yaşta evlen-

meleri, daha geç yasta gebe kalmaları, daha az sayıda çocuk sahibi olmak istemeleri, infertilite sorunlarının varlığı, "Riskli gebelik" ve "Kıymetli bebek" kavramının ortaya atılması yer almaktadır (4). Sezaryenin bebek ve anne için daha güvenli olduğu inancı hem doktor hem de hastaların sezaryen tercihinde etkilidir (5).

Ülkemizde giderek sezaryen hızlarının artışı sezaryen konusunda bir yasa yapım süreci ile sonuçlanmış ve isteğe bağlı sezaryen yasaklanmıştır. Bu yasa ile ilgili tartışmaların sürdüğü bu dönemde ülkemizde kadınların sezaryen tercih nedenlerinin ve bu konudaki görüşlerinin belirlenmesi için bu çalışma

^a Yazışma Adresi: Dr. Bülent ÇAKMAK, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye
Tel: 0 356 212 95 00
Geliş Tarihi/Received: 27.12.2013

e-mail: drbulentcakmak@hotmail.com
Kabul Tarihi/Accepted: 09.01.2014

planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bir Üniversite Araştırma Hastanesi'ne Kasım 2013-Aralık 2013 tarihleri arasında herhangi bir nedenle başvuran ve araştırmaya dahil olmayı kabul eden 18 yaş üstü 500 kadın çalışmaya alındı. Katılımcılara sosyo-demografik özelliklerini tanımlayıcı ve isteğe bağlı sezaryen doğum hakkındaki tutum ve görüşlerini değerlendiren "12" sorudan oluşan bir anket formu yüz yüze görüşme tekniğiyle dolduruldu. Çalışmaya başlamadan önce üniversite etik kurulundan onay alındı. Elde edilen veriler PAWS 18,0 istatistik programı kullanılarak Ki-kare ve Fishers exact testleri kullanılarak istatistiksel analiz yapıldı. $p < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. Değerler ortalama±standart sapma ve n (%) şeklinde verildi.

BULGULAR

Katılımcıların yaş ortalaması 32.3 ± 11.3 [18-71] idi. Kadınların 25 (%5.0)'sı okur-yazar değilken, 140 (%28.0)'i ilköğretim mezunu, 24 (%4.8)'i lisede öğrenci, 48 (%9.6)'i lise mezunu, 162 (%32.4)'i üniversitede öğrenci, 101 (%20.2)'u üniversite mezunu idi. Katılımcılardan meslek sahibi olanların oranı %25 iken, %75'i çalışmıyordu. Medeni durum olarak %58'i evli, %42'si bekar idi. Katılımcıların %50.8'i (254/500) en az bir kez doğum yapmış olup bunların %53.9'u (137/254) vajinal doğum ve %36.1'i (117) sezaryenle doğum öyküsüne sahipti. Sezaryenle doğum yapan 117 katılımcının %88.9'u tıbbi zorunluluk nedeniyle ve %11.1'i ise isteğe bağlı olarak sezaryen olduğunu bildirdi.

Katılımcıların "Sezaryen doğum hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna %22.8'i "anne isteğine bağlı yapılabilir" yanıtını verirken %69.6'sı "tıbbi zorunluluk durumunda yapılmalı" yanıtını vermiş olup %7.6'sı ise kararsız olduğunu bildirdi. "Tıbbi zorunluluk olmaması durumunda sezaryen ile doğumu tercih eder misiniz?" sorusuna %11.4 "evet", %81.4 "hayır" ve %7.2 ise "kararsızım" cevabını verdi. "İsteğe bağlı sezaryen ile doğumu tercih ederim" yanıtını veren katılımcıların sezaryen tercih etmelerinde en sık neden "vajinal doğumdan korkma" (%42.2) olup diğer nedenler ise sırasıyla "sezaryenin ağrısız olması" (%31.6), "sezaryende anne ve bebeğin daha az zarar görmesi" (%15.8) ve "vajinal doğumun daha riskli olduğunu düşünme" (%10.5) şeklindeydi. "Anne isteğine bağlı sezaryenin yasaklanması sizce doğru mudur?" sorusuna katılımcıların %53.2'si "evet", %31.6'sı "hayır" ve %15.2'si ise "kararsızım" yanıtını verdi.

"Sezaryen doğum hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna doğum yapmamış katılımcıların %22.4'ü "anne isteğine bağlı yapılabilir" yanıtını verirken bu oran vajinal doğum yapanlarda %28.5 ve sezaryen ile doğum yapanlarda %17.1 olarak saptanmış olup gruplar arasında oranlar açısından istatistiksel anlamlı fark

bulundu ($p=0.003$). Katılımcılara yöneltilen "Tıbbi zorunluluk olmaması durumunda sezaryen ile doğumu tercih eder misiniz?" sorusuna doğum yapmamış olanların %13'ü, vajinal doğum yapanların %6.6'ı ve sezaryen olanların %13.7'sinin "evet" cevabını verdiği saptandı ($p < 0.001$). "Anne isteğine bağlı sezaryenin yasaklanması sizce doğru mudur?" sorusuna doğum yapmamış olanların %37'si "hayır" cevabını verirken bu oran vajinal doğum yapanlarda ve sezaryen olanlarda sırasıyla %28.5 ve %23.9 olarak saptandı ($p < 0.001$) (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların isteğe bağlı sezaryene bakışları

Soru	Toplam	Doğum şekli		CS	p değeri
		Nullipar	VD		
Sezaryen doğum hakkında ne düşünüyorsunuz?					
Anne isteğine bağlı yapılabilir	114(22.8)	55(22.4)	39(28.5)	20(17.1)	0.003
Tıbbi zorunluluk durumunda yapılmalı	348(69.6)	173(70.3)	81(59.1)	94(80.3)	
Kararsızım	3(7.6)	18(7.3)	17(12.4)	3(2.6)	
Tıbbi zorunluluk olmaması durumunda sezaryen ile doğumu tercih eder misiniz?					
Evet	57(11.4)	32(13)	9(6.6)	16(13.7)	<0.001
Hayır	40(81.4)	184(74.8)	126(92)	97(82.9)	
Kararsızım	36(7.2)	30(12.2)	2(1.5)	4(3.4)	
Anne isteğine bağlı sezaryenin yasaklanması sizce doğru mudur?					
Evet	266(53.2)	107(43.5)	81(59.1)	78(66.7)	<0.001
Hayır	158(31.6)	91(37)	39(28.5)	28(23.9)	
Kararsızım	76(15.2)	48(19.5)	17(12.4)	11(9.4)	

VD: Vajinal doğum, CS: Sezaryen doğum.

TARTIŞMA

Çalışmamızda katılımcıların yaş ortalaması 31.5 ± 11.9 (18-75) olarak tespit edilmiştir. Çalışmaya tüm yaş gruplarındaki kadınların alınması yaş ortalamasını yükseltmiştir. Bu konuda ülkemizde yapılan çalışmalar genellikle doğurgan yaş grubunu kapsamakta olup bu sebeple de yaş ortalaması bu çalışmalarda daha küçük olarak izlenmektedir (6-8). Çalışmaya katılan kadınların 26 (%5.2)'sı okur-yazar değilken, 141 (%28.2)'i ilköğretim mezunu, 15 (%3)'i lisede öğrenci, 48 (%9.6)'i lise mezunu, 161 (%32.2)'i üniversitede öğrenci, 109 (%21.8)'u üniversite mezunu olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de kadınların eğitim düzeyi ve evlenip çocuk sahibi olma durumuna baktığında, TNSA-2008 sonuçları, kadınların %33'ünün ya hiç okula gitmediğini ya da ilkokulu bile bitirmediğini göstermektedir (2). Vajinal yolla doğum yapan kadınların doğuma ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirildiği yapılan bir tez çalışmasında okuryazar olmayanların hızı % 3.8 olarak bulunmuşken yükseköğrenim mezunu olan kişileri % 6.6 olarak tespit edilmiştir (9). Bu hızlar arasındaki farklılık muhtemelen çalışma grubuna alınan kişilerin farklı sosyo-demografik gruplardan seçilmesi nedeni ile gelişmiştir. Gebe kalınan yaş arttıkça sezaryen tercih oranının yükseldiği, lise ve üzeri eğitim alanların % 60 sezaryen doğumu tercih ettikleri ve eğitim düzeyi yükseldikçe sezaryen tercih oranı artışının istatistiksel olarak anlamlı olduğu gösterilmiştir (10).

"Sezaryen ile doğum hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar daha önceki doğum şekillerine göre incelendiğinde tüm gruplarda en yüksek hız tıbbi zorunluluk nedeni ile yapılabilmesi olarak izlenmiştir. Çalışmamızda katılımcıların %69.6'sı tıbbi zorunluluk durumunda sezaryen yapılmalı cevabını vermiştir. Daha önceki doğumu sezaryen ile olanlarda bu oran % 80.3'e ulaşmaktadır. Özlem ve ark. (6) yaptığı bir çalışmada sezaryen ile doğumu tercih etme nedenleri arasında ise; %50 hekim isteği, %28.3 kendi isteği, %9.4 miad geçmesi, %7.5 vajinal doğum korkusu, %4.7 oranında ise sezaryen doğumun daha sağlıklı olduğunun düşünülmesi olarak tespit edilmiştir. Doğum şeklinin sorgulandığında bir çalışmada, sağlık personelinin %61 oranında sezaryenle, %39 oranında vajinal yolla doğum yaptığını izlenmiştir. Sağlık personeli olmayan grupta ise % 39'unun sezaryenle, % 61'inin vajinal yolla doğum yaptığını tespit edilmiştir. Bu çalışmada sağlık personeli olmayan grupta isteğe bağlı sezaryen oranı % 14.4 iken sağlık personelinde ise % 37.7 olarak bulunmuştur (7). Manisa'da doğum yapan kadınların doğum yöntemleri hakkında tutum, deneyim ve memnuniyetini belirlemek amacıyla 266 kadınla yapılmış bir çalışmada, sezaryen ile doğum yapan kadınların % 36.2'sinin isteğe bağlı sezaryen ile doğum yaptığını tespit edilmiştir (11). Çalışmamızda tıbbi zorunluluk olmaması halinde sezaryen tercih edeceklerin oranı ise %11.4 olarak tespit edilmiştir. "Anne isteğine bağlı sezaryenin yasaklanması size doğru mudur?" sorusuna "evet" diyenlerin oranı %53.2 olarak saptanmıştır. Bu hızın daha önceki gebeliği sezaryen ile sonlanan hastalarda %66 olması ise ilginçtir.

Çalışmamızda daha önce hiç doğum yapmamış kadınlarda tıbbi endikasyon olmaksızın sezaryen ile doğum tercih etme oranı %13 olarak saptanırken kararsız kalanlar %12.2 ve vajinal doğumu tercih etme oranı %78.4 olarak saptanmıştır. Sağlık personeli üzerinde yapılan bir araştırmada hiç doğum yapmayan sağlık personelinin doğum tercihleri sorulduğunda %57.4'ü normal doğumu, %23.1'i sezaryeni tercih edeceklerini ifade ederken, %19.5'i kararsız kalmışlardır (12).

İsteğe bağlı sezaryen doğumla ilgili pek çok çalışma yapılmış ve bu konu pek çok farklı platformda tartışılmıştır. İsteğe bağlı sezaryen doğumu gerçekleştirmek etik açıdan çok tartışmalıdır. Amerikan Kadın Doğum Birliği (ACOG); doktor sezaryen doğumla ilgili morbidite, mortalite olasılıklarını hastasıyla paylaştıktan sonra sezaryenin hastanın genel iyilik hali açısından daha iyi olacağını düşünür ise isteğe bağlı sezaryen doğum yaptırmasının etik açıdan doğru olacağını bildirmiştir (13). Buna karşılık Uluslararası Kadın Doğum Birliği (FIGO) medikal endikasyon olmaksızın sadece hastanın isteği üzerine sezaryen doğum yaptırmanın gösterilmiş faydası olmadığından etik açıdan doğru olmadığını bildirmiştir (14).

Sezaryenle doğum yapmış sağlık personeline doğum sonrası memnuniyet ve takip eden gebelikte doğum tercihi sorulduğu bir çalışmada, tüm olguların %78'i sezaryen olmaktan memnun olduğunu ve tekrar

sezaryeni seçeceğini, ancak %22'si tekrar gebe kalırsa vajinal doğumu tercih edeceklerini söylemişlerdir (15). Farklı bir çalışmada ise, önceki doğum şekli vajinal olan grubun bir sonraki doğum tercihi %96.4 oranı ile yine vajinal doğum iken, önceki doğum şekli sezaryen olanların vajinal doğum tercihleri %3.6 olarak bulunmuştur (6). Bu konuyla ilgili yapılmış diğer bir çalışmada, sağlık personeli olan ve olmayan gruplardaki deneklere "Daha sonraki doğumunuzu nasıl yapmak isterdiniz?" sorusu sorulduğunda, sağlık personelinin %56'sı sezaryen ile doğum yapmak istediğini belirtmişken diğer grupta bu oran %40 olarak saptanmıştır (7).

Kadınların sezaryen doğum konusundaki bilgileri, deneyimleri ve çevrelerinden duydukları, onların sezaryene bakışını önemli ölçüde etkilemektedir. Örneğin daha önce travmatik doğum deneyimi olan kadınlar, sonraki doğumlarında sezaryeni tercih edebilmektedir (16). Anneleri bu kararı almaya yönlendiren nedenler içinde sezaryen süresi ve zamanının önceden tespit edilebilmesi ilk sırada gelirken, daha sonra önem sırasına göre doğum ağrısından korkma, epidural anestezi ile doğum olanağının az olması ya da yokluğu, önceki doğumlarda yaşanan kötü obstetrik anılar olarak sıralanmaktadır. Bütün bu sonuçlar, son yıllarda artan sezaryen oranlarında kişisel tercihin ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Sezaryen hızının artmasında rolü olan diğer önemli bir neden anne istemidir. Kadınlarda sezaryen oranlarının gün geçtikçe artması ve sezaryen doğumu kendi isteğiyle tercih etmesi üzerinde durulması gereken bir konudur. Diğer taraftan, sezaryen kararlarındaki doktor yönlendirmesini araştıran bir çalışmada şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Sezaryen oranları, doktorların önceki yılda yaptığı sezaryen oranlarındaki hıza, gündüz saatlerinde olmasına ve cuma günlerinde olmasına bağlı olarak artış göstermektedir (9).

Doktorların, sezaryeni tercih nedenleri ise, maddi yönden kazanç sağlaması, doğumun daha kısa sürede gerçekleşmesi, sezaryen sonrası vajinal doğum uygulamalarının yetersizliği ve elektif vakalardaki artış, hatalı tıbbi uygulamalar sonucunda dava edilebilme korkusu, doğumda risk almak istememeleri olarak belirtilmektedir. Bunlara ek olarak, yeni doğanı doğum travmasından koruyacağı ve normal doğuma bağlı olarak riski artan pelvik relaksasyon ve üriner inkontinansın koruyacağı inancı da önemli nedenler arasındadır. Ayrıca yardımcı üreme tekniklerinin kullanımı ile artan çoğul gebelikler de sezaryen endikasyonlarını arttırmaktadır (16). Yapılan bir çalışmada tıbbi endikasyon olmaksızın isteğe bağlı sezaryen yapılma düşüncesine en çok tıp fakültesi öğrencilerinin sahip olduğu tespit edilmiştir (17). Gebelerin %81.3'ünün doğum şekline karar verme aşamasında söz sahibi olmak istediği belirlenmiştir. Normal doğuma karar veren gebelerin en düşük oranda (%44) üniversite hastanesinde izlenen gebeler olduğu saptanmıştır (18). Bu çalışmada

gebelerin %38.7'si hekimin, %25'inin hekim tarafından bilgilendirildikten sonra kararı kendisi ile eşinin birlikte ve %20.2'sinin kendisi ile birlikte sağlık personelinin birlikte karar vermesi gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.

Sezaryen doğum annenin ve bebeğin hayatını kurtaran değerli bir girişim olmakla birlikte, diğer majör cerrahi girişimler gibi anesteziye ve cerrahi işleme bağlı birçok riski, doğum sonu dönemde bazı fiziksel ve psikosozyal sorunları ve komplikasyonları beraberinde getirmektedir. Kadınların sezaryen doğum isteme hakkı

olması tıbbi, yasal, etik ve ekonomik yönden incelenmiş ancak ortak bir karara varılamamıştır. Çalışmamızda, katılımcıların büyük bir kısmı isteğe bağlı sezaryene olumsuz yönde baktıklarını bildirmekle birlikte, benzer oranda da zorunluluk durumunda sezaryen yapılabilmesi gerekliliğini bildirmiştir. Sonuç olarak; sezaryen gibi tıbbi bir sürecin yasalarla düzenlemek yerine hasta hekim ilişkisi ve tıbbi endikasyonlar çerçevesinde yeterli bilgilendirme ile kararın hekim ve aileye bırakılması daha iyi sonuçlar doğurabilir.

KAYNAKLAR

1. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, 2004; 129.
2. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2008. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, 2009; 152.
3. World Health Organization. Global Strategy for Health for All by the Year 2000. Geneva, 2006.
4. Özgünen, T, Evruke C. Sezaryen. Bektaş S (Editör). Obstetrik Maternal-Fetal Tıp&Perinatoloji. 1. Baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2001; 1322-8.
5. Gamble J, Creedy D. Women's preference for a cesarean section: incidence and associated factors. *Birth* 2001; 28: 101-10.
6. Karabulutlu Ö. Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2012; 20: 210-8.
7. Akyol A, Gönen Yağcı Ş, İsmet A. Tekirdağ sağlık personelinin doğum şekli ve özelliklerinin sağlık personeli olmayanlarla karşılaştırması. *Jinekoloji Obstetrik Pediatri ve Pediatik Cerrahi Dergisi* 2011; 3: 55-63.
8. Taşçı Duran E, Ünsal Atan Ş. Kadınların sezaryen/vajinal doğuma ilişkin bakış açılarının kalitatif analizi. *Genel Tıp Dergisi* 2011; 21: 83-8.
9. Tekin YC. Sezaryenle ve vajinal yolla doğum yapan kadınların doğum öncesi ve sonrası tecrübe ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Afyon, 2006.
10. Sayiner FD, Özdoğan N, Giray S, Özdemir E, Savcı A. Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. *Perinatoloji Dergisi* 2009; 17: 104-12.
11. Kitapçıoğlu G, Yanikkerem E. Manisa Doğumevi'nde doğum yapan kadınların doğurganlık öyküleri, aile planlaması davranışı ve doğum sonrası aile planlaması danışmanlığı. *Ege Tıp Dergisi* 2008; 47: 87-92.
12. Duman Z, Nadirgil G, Kırşahin F, Coşar E, Dağıstan TA, Aral İ. Sağlık çalışanlarının normal doğum ve sezaryen ile ilgili düşünceleri. *Perinatoloji Dergisi* 2007; 15: 7-11.
13. American Collage Obstetricians and Gynecologists. ACOG committee opinion no. 559: Cesarean delivery on maternal request. *Obstet Gynecol* 2013; 121: 904-7.
14. Carbonne B. Increase in cesarean delivery: are we facing a pandemic? *Int J Gynecol Obstet* 2009; 107: 183-4.
15. Sayın C, Berberoğlu U, Varol F. Sezaryenle doğum yapmış sağlık personelinde doğum sonrası memnuniyet ve takip eden gebelikte doğum şekli tercihi. *Türkiye Klinikleri Jinekoloji Obstetrik Dergisi* 2004; 18: 82-8.
16. Şahin NH. Seksio-Sezaryen: Yaygınlığı ve sonuçları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2009; 2: 93-8.
17. Doğaner G, Doğaner A, Duran Ö, Tuna M, Tezcan F, Turan G. Sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin doğum şekli tercihlerine yönelik düşüncelerinin belirlenmesi. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi* 2013; 10: 131-6.
18. Vatanser Z, Okumuş H. Gebelerin doğum şekline karar verme durumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi* 2013; 6: 82-7.